

CO S NAŠIMI POTOKY A ŘEKAMI?

O VELKÉ VODĚ NA MALÝCH TOCÍCH

ALTERNATIVNÍ ÚPRAVY TOKŮ A POVODNĚ

ZMĚNY V ÚZEMNÍCH PLÁNECH

**NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA
SKALICKÁ MORÁVKA**

MÁME SE BÁT ZMIJE?

Tento způsob léta zdá se mi poněkud nešťastný. Citát z Vančurova románu Rozmarné léto je jako stvořený pro letošní rok. Od květnových povodní, které postihly také Beskydy, až po opakovaně vyplavené Hřensko a zničené Liberecko. K tomu bouřky a krupobití, kam se jen člověk podívá. A aby toho nebylo málo, přidaly se obří požáry v Rusku, sesuvy v Indii a záplavy v Pákistánu. Jako by nás příroda a počasí chtělo o něčem poučit. Možná o úctě a skromnosti. Možná o tom, že člověk není bezmezným pánem nad krajinou. Na druhou stranu, pokud se lidé poučí z chyb a budou skutečně chtít, mohou změnit mnohé. Žít v souladu s přírodou a ne jen s ní „bojovat“ může být ku prospěchu nás všech.

František Jaskula

CO S NAŠIMI POTOKY A ŘEKAMI?

Popovodňové zamyšlení nad tím, jak zacházíme s našimi vodními toky...

Povodně, které v květnu a červnu proběhly v povodích Odry a Moravy prověřily stav vodních toků a obecně připravenost společnosti na tento jev. Bylo by zbytečné opakovat, že povodním se nevyhneme a je jen na nás, jak tento, zřejmě nejdynamičtější přírodní prvek naší, jinak po přírodní stránce poklidné, středoevropské existence, akceptujeme do našich každodenních životů.

Žel zde platí, že lidská paměť je příliš krátká a poučení malé. Probihající povodeň nenechá nikoho na pochybách o tom, které stavby do krajiny nepatří. Již po několika suchých letech je však možno zaznamenat enormní snahu rozšířit lidské aktivity, zejména stavební činnost, do míst, která by měla být „rezervována“ pro vodu. Těžko se pak divit důsledkům – zaplaveným územím, zničeným obydlím.

Mostky a propustky

Celkový nedobrý obraz vodní sítě se samozřejmě sestává z detailů, kterými se proti přírodním zákonitostem prohřešujeme. Při využití krajiny jako bylo zapomenuto na prostor pro vodní toky. Součástí tohoto opomnění, které brání dobrému zvládnutí povodní, jsou zúžené vodní toky, málo kapacitní propustky a krátké mosty. Zejména mosty a propustky patří k „drobným nešvarům“, které stojí na počátku problémů. Při jejich návrzích se v minulosti šetřilo a jejich kapacita je nedostatečná. I tam, kde se tyto problémy dnes obtížně odstraňují, se však dbá zejména na kapacitu (průtočný profil) objektu a neohledňuje se celkový příčný profil koryta toku nebo alespoň šířka dna koryta. Těžko se pak divit následkům: I průtoky, které by

se jinak do koryt „vešly“ natropí škody právě při křížení toků s komunikací. Výmoly za mosty a zejména propustky ohrožují zpětně tyto samotné objekty, často dochází k zanesení až ucpání profilu splaveninami, stromy nebo různými předměty a díky tomu k vyběření toku, k zatopení a poškození blízkých objektů a staveb.

Využití krajiny a voda

Základním koncepčním problémem je, jak vyplývá z předchozích řádků, prostor. Vodní tok byl degradován na koridor pro převod vody, který má zabírat co nejméně místa. Při tom se zapomíná na to, že udržet dynamickou přírodu v takto tvrdě sevřených kleštích je drahé, neefektivní, často i obtížné uskutečnitelné. Zúžený prostor pro tok nutně znamená vyšší namáhání tohoto prostoru a (zvýšenou) nutnost jej uměle udržovat. Pokud drahá údržba selže, jsou bezprostřední následky ještě obtížnější. Řada koryt toků se za poslední desítky let doslova propadá do svých niv, ve kterých se po minulá staletí větvila nebo meandrovala. Zahloubené koryto je sice kapacitní, ale často natolik, že to neodpovídá jeho odolnosti. Dochází k dalšímu zahloubení dna a následně boční erozi. Tam, kde tento proces nelze ponechat probíhat z důvodů okolního využití krajiny, je náprava možná jen za cenu ohromného úsilí a prostředků. I to je součástí ceny, kterou platíme za naše jednání s krajinou.

Uvolnit stisk

Naprostá většina toků, které byly ještě na počátku minulého století bez jakýchkoliv úprav je dnes vystavena zásahům, které je mají za cenu značných prostředků fixovat v umělém, nestabilním stavu. Zúžená aktivní koryta a zejména poriční zóny a zastavěné nivy jsou faktem, se kterým se těžko potýkáme, a náprava se zdá být v nedohlednu. Tam, kde je nutno strpět současný stav z důvodů průchodu souvisle zastavěným územím, jsou často současné metody udržování upraveného toku jen obtížně nahraditelné něčím zásadně jiným. Méně pochopitelné je, když se nevhodné využití okolí vodních toků rozšiřuje. A nebo se činí překážky k uvolnění sevřených toků v místech, kde je to možné - v sousedství luk a lesů, obecně v nezastavěné krajině. I dnes

jsme svědky toho, jak se liniové stavby „cpou“ do souběhu k vodním tokům, a to často jen proto, že je to jednodušší pro jejich projednání a rychlou realizaci.

Vždyť následky takových jednání a rozhodnutí na sebe dají nějaké roky čekat, říkají si asi ti, kteří je činí. Nejdéle však do další povodně...

vodní tok je často degradován na koridor pro převod vody, který má zabírat co nejméně místa

Mnohem lepším řešením, než pokračovat v marném a drahém tlaku na vodní toky, je uvolnit stisk, kterým se je snažíme držet v těsných hranicích a ponechat řekám a potokům více místa v krajině. Dlouhodobými výsledky by bylo snížení nákladů na úpravy vodních toků a zejména celkově lepší stav krajiny. Od pestřejšího a přírodě bližšího profilu vodního toku se odvíjí i pestřejší společenstvo živočichů a rostlin vázaných na vodní tok a jeho okolí. Uskutečnění takové vize je přes všechnu snahu a rétoriku posledních dvou desetiletí hodně vzdálené a současná legislativa a praxe jí moc nenapomáhají. I přesto bychom se jí neměli vzdát.

Martin Poloha (Správa CHKO Beskydy)

VODNÍ TOKY PŘIROZENÉ A UPRAVENÉ

I když se zdá, že vodní síť Beskyd (nebo Česka obecně) tvoří bezmála jen upravené vodní toky, je v naší krajině stále dost potoků a řek, které přímo upraveny nebyly. Nejsou to ty, které je na první pohled vidět. Jsou „schovány“ v horských údolích, do kterých třeba ani nevede cesta a žádné „škody“ nepůsobí.

řeka Morávka

Problémem ovšem je, do jaké míry jsou naše toky přirozené. Mnohé z těch „přirozených“ jsou zásadním způsobem ovlivněny zásahy v jejich povodí, na které citlivě reagují. Přehrada nebo i pouhá přehrážka na toku zcela mění splaveninový režim pro celý neupravený tok pod tímto objektem a způsobí změny v chování toku, jejichž příčiny nejsou na první pohled zřejmé a odhalí je právě až analýza celého povodí.

Morávka a Kněhyně

Výhodou přirozeného nebo revitalizovaného toku je především prostor. I když dojde k situaci, že by vodní tok svou činností mohl „zkřížit“ lidské plány, je obvykle dost času na jednání, je prostor pro citlivou korekci, která obvykle není tak nákladná. Tak se při letošní povodni zachovaly i dva větší toky v Beskydech, o kterých lze – byť se značnou nepřesností – říci, že jsou přirozené. Morávka v NPP Skalická Morávka i revitalizovaný krátký úsek Kněhyně jsou do značné míry (a lze se obávat, že z delší časové perspektivy fatálně) ovlivněny upravenými úseky v horních

částech toků a trpí nedostatkem splavenin. Zvláště díky „narázovému pásmu“ doprovodných a jiných lesních porostů však žádné škody nezpůsobily. Proměnlivé koryto Morávky se přiblížilo státní silnici a levý břeh byl proto v krátkém úseku zajištěn kamenným záhozem. Samozřejmě v tomto pohledu nemůžeme do „škod“ zahrnovat podemleté a spla-

„dává“ (vytvořením nového stanoviště pro vrby, olše a později další dřeviny).

Zamyšlení na závěr...

Přesto odpověď na otázku, zda se při povodni „chová“ lépe tok přirozený nebo upravený, a zejména co upřednostnit, nelze uzavřít tak jednoduše jak by se na první pohled zdálo. Je zřejmé, že na upravených tocích vzniká spousta škod. Pokud dojde k průtoku, na který není úprava dimenzována nebo k poškození úpravy z jiného důvodu, je na řadě ohrožení a poškození staveb a jakýchkoli lidských aktivit. Je-li existence úpravy nutná, adekvátní tomu co má chránit a nemůžeme si představit na jejím místě jiné řešení, nemá valný smysl porovnávat ji s přirozeným tokem. Máme však v naší krajině spousty kilometrů toků, které byly spoutány kvůli prioritám, které již pominuly. Jak si vysvětlit, že na jedné straně se v naší zemi ztrácí hektary zemědělské půdy pod zástavbou všeho druhu a na straně druhé je zemědělská půda chráněna před – byť jen rozlivem – zvýšených vodních průtoků nebo „ztrátou“ činností toku za cenu značných finančních prostředků? Někdy si myslím, že kdyby do téhle oblasti vnikla ona vzývaná i proklínaná „neviditelná ruka trhu“, divili bychom se, kolik úprav toků by podlešlo samovolné renaturalizaci...

Martin Poloha (Správa CHKO Beskydy)

přirozený vodní tok je dynamický, na jednom břehu „bere“, na druhém „dává“

O VELKÉ VODĚ NA MALÝCH TOCÍCH

Na téma povodně a úpravy toků jsme položili pár otázek Ing. Vladimírovi Němčanskému z Lesů České republiky, s. p. Zde pracuje od roku 2002 na Správě toků – oblasti povodí Odry. V lesním hospodářství se pohybuje již 33 let.

Změnily velké povodně během posledních 13 let nějak Váš názor na způsob provádění úprav a oprav vodních toků?

Povodně, které postihují nejen naše území v posledních letech stále častěji, vyvolávají asi v každém z nás otázku, zda jsou provedené a prováděné úpravy na vodních tocích vhodné a účinné k zabezpečení protipovodňové ochrany obyvatel a jejich majetku, majetku obcí, státu i ostatních subjektů. Lesy České republiky spravují na základě určení Ministerstvem zemědělství drobné vodní toky, zejména bystřiny, jejichž povodí je více než z třetiny plochy zalesněno nebo alespoň polovinou své délky protékají lesními pozemky. V řadě případů však spravujeme drobné vodní toky, které protékají intravilánem obcí s poměrně hustým osídlením a přilehlou infrastrukturou.

Počátek úprav těchto drobných vodních toků – hrazení bystřin, je datován od 80. let 19. století, to znamená, že má více jak 120-letou historii. Hlavním záměrem hrazení bystřin bylo a stále je v maximální možné míře ochránit životy obyvatel a majetek v územích ohrožených vlivem častých příválových dešťů, jednak rychlým rozvodněním, jednak chodem velkého množství splavenin a plávi.

V současné době námi prováděné úpravy vodních toků v převážné míře představují opravy v minulosti postavených břehových a příčných objektů, částečně nová, především protipovodňová opatření, přičemž je naší snahou v maximální míře zohlednit požadavky ochrany

přírody a krajiny. Tam, kde výrazně převyšuje veřejný zájem protipovodňové ochrany obyvatel je však nutno provést taková opatření, aby konstrukce byly dostatečně stabilní vůči vysokým průtokům vod a ničivým účinkům jimi unášených splavenin. V opačném případě působí málo stabilní konstrukce ničivě na úpravy provedené níže po toku a situaci za povodňových stavů mohou ještě zhoršit. K dosažení shody na nejvhodnějších řešeních nás jistě čekají náročná odborná jednání, zejména se stranami hájícími zájmy ochrany přírody a krajiny.

Problematika úprav vodních toků je velmi složitá a odborná a stěžejí je možné vyslovit názor v několika větech, které mám k dispozici. Je však zapotřebí zdůraznit, že jakákoliv opatření přímo na vodních tocích bez navazujících opatření v jejich povodích výrazně snižují jejich účinnost.

Jaký je Váš názor na alternativní úpravy toků v Beskydech?

Možnosti provádění alternativních úprav toků v oblasti Beskyd na námi spravovaných drobných vodních tocích – bystřinách považuji za naprosto výjimečné. Bystřiny jsou vodní toky s vysokým podélným sklonem, poměrně malým povodím, s náhlými a výraznými změnami průtoků, se strmými průtokovými vlnami, které prohlubují dno, podemílají paty břehů a tvoří jejich nátrže a následné odnášení splavenin níže po toku. Alternativní úpravy, zejména v horních úsecích vodních toků, si těžko dovedu představit. Hrazení bystřin má své opodstatnění zejména k zajištění ochrany životů, lidských obydlí i ostatních majetků, které se nachází podél těchto toků. Dolní úseky jsou často s ohledem na poměrně hustou místní

infrastrukturu (komunikace po obou březích vodních toků, mostní objekty, lávky, zástavba obytnými objekty, inženýrské sítě) z územního hlediska málo reálné. Pokud se podaří najít vhodnou lokalitu, ztroskotáme na majetkoprávních vztazích. Občany velmi zajímá protipovodňová ochrana jejich majetku, k odpovědnosti bez znalosti příslušných zákonů vyzývají správce vodního toku, pokud však má dojít k záboru jejich pozemků – byť nepodstatnému, nastává nekonečné dohadování, proč mám dát k dispozici pozemek já a ne souseď.

Se kterou skupinou se vám, jako správcům toků nejlépe a se kterou nejhůře komunikuje?

Máme velmi dobrou spolupráci zejména s vodoprávními úřady, zřejmě proto, že na těchto úřadech pracují lidé znalí vodohospodářské problematiky a přes jejich nesporné pracovní vytížení mají zájem problémy spojené se správou vodních toků společně s námi řešit. Musím se zde zmínit rovněž o velmi dobré spolupráci se starosty obcí, které byly v loňském i letošním roce postiženy ničivými povodněmi. Díky této spolupráci se podařilo zvládnout poškozené nejkritičtější úseky na vodních tocích, ochránit ohrožené budovy a zabránit možným škodám, které by vznikly v důsledku následných povodní. Velmi dobrou spolupráci jsme při zjišťování a řešení následků povodní z června loňského a května letošního roku měli rovněž se zástupci AOPK ČR – SCHKO Beskydy i regionálním střediskem AOPK ČR Ostrava.

Pokud se týká připravovaných akcí směřujících k prevenci protipovodňové ochrany, názory na řešení jsou v některých případech odlišné. Zde je třeba jednoznačné shody na převažujícím veřejném zájmu – protipovodňová ochrana občanů, majetku, umožnění neomezeného chodu splavenin (povodí Morávky), zajištění oboustranné migrační prostupnosti vodních organizmů atd. Od této shody se mohou odvíjet žádoucí opatření na vodních tocích. Realizace akcí směřujících k přírodě blízkým typům vodních toků tam, kde je to z technického hlediska možné, je plně odvislá od vstřícnosti a součinnosti vlastníků dotčených pozemků. Zde bude problém největší, často bude nepřekonatelnou překážkou nízká kupní cena pozemků při jejich výkupu.

Myslíte, že je v Beskydech vodní tok, který by stálo za to vrátit do původního (nebo upravit do přírodě blízkého) stavu?

Lesy České republiky, s.p. v současné době zahájily přípravné práce k revitalizaci vodního toku Kopytná v délce cca 1,5 km s počátkem od jeho soutoku s významným vodním tokem Olše v katastru Obce Bystřice nad Olší. Tato úprava byla původně investorsky připravována regionálním střediskem AOPK ČR Ostrava. Následky povodňových událostí z května t.r. na tomto toku i na revitalizovaném úseku vodního toku Kněhyně v katastru Obce Prostřední Bečva jistě významně ovlivní i způsob úpravy tohoto úseku vodního toku.

Který beskydský potok nebo řeka je podle Vás nejhezčí?

Pro mne jsou Beskydy územím, kde lze najít vše, co si může přát člověk, který má rád přírodu v každém ročním období. Stejně tak beskydské toky - pohled na tekoucí vodní proud po přírodních kamenitých peřejích ve mně vyvolává stejně příjemný pocit jako pohled na tlumení obrovské energie vodního proudu v dobře navržených a provedených vývarech příčných objektů při vysokých vodních stavech. Ke kráse toho kterého vodního toku, k plnění jeho funkce bezpečného odvádění povrchové vody z jeho povodí, k naplnění ekologických funkcí by určitě přispělo, kdyby také území podél vodních toků bylo udržováno svými vlastníky a uživateli v čistotě a pořádku.

Za rozhovor děkuje Petra Kutílková (ČSOP Salamandr)

ZMĚNY V ÚZEMNÍCH PLÁNECH

V současné době dochází k úpravám územních plánů (ÚP) dle platné legislativy, tedy stavebního zákona č. 183/2006 Sb. a znění pozdějších novel: (vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti). Územní plány se digitalizují, procházejí změnami, tvoří se nové územní plány. Proces je to složitý a dlouhodobý a limitem pro všechny obce a občany je 31. 12. 2015.

Co je dobré vědět v územním plánování

Občan, který má zájem o informaci k ÚP obce, by měl znát výklad pojmů používaných v územním plánování. Zde uvádíme nejpoužívanější:

- **stavební pozemek** - pozemek, jeho část nebo soubor pozemků, vymezený a určený k umístění stavby územním rozhodnutím anebo regulačním plánem
- **zastavěné území** - území vymezené územním plánem nebo postupem podle stavebního zákona
- **zastavitelná plocha** - plocha vymezená k zastavění v územním plánu nebo v zásadách územního rozvoje
- **nezastavěné území** - pozemky nezahrnuté do zastavěného území nebo do zastavitelné plochy.

„Zastavitelná plocha“ (ZP) ještě neznamená, že lokalita může být zastavěna celá. Je potřeba dodržovat pravidla daná ÚP a legislativou. Například objeví-li se na takovéto lokalitě zvláště chráněný druh, musí být stavba v rámci ZP umístěna mimo.

Proces schvalování ÚP versus Správa CHKO Beskydy

Jak již bylo zmíněno, tvorba ÚP je proces složitý a Správa CHKO Beskydy je jedním z dotčených orgánů, které k návrhu ÚP vydávají svá stanoviska.

Schválený ÚP tedy představuje jakousi ucelenou koncepci a vizi rozvoje území. Měnit tuto koncepci na základě nesourodých požadavků formou změny ÚP třeba i několikrát ročně popírá význam územního plánování.

Pokud je ÚP obce schválen, je na místě tento dokument z pozice občana respektovat. V praxi to znamená, že jako první krok k získání informace o konkrétním pozemku, navštíví občan jeden z orgánů územního plánování tj. stavební úřad, obecní úřad. V případě informace na koncepci rozvoje území obce obsaženou v ÚP je to úřad územního plánování, který je součástí obecního úřadu obce s rozšířenou působností. **Obzvláště důležité je se s ÚP seznámit před koupením nebo prodejem pozemku nebo stavby a před porizením projektové dokumentace.**

Jana Pnioková, František Jaskula (Správa CHKO Beskydy)

ALTERNATIVNÍ ÚPRAVY TOKŮ A POVODNĚ

Je to již třináct let, co Moravu postihla velká letní povodeň a obec Troubky vešla do povědomí celého Česka. Bohužel od té doby máme příležitost téměř každoročně sledovat povodně a „bleskové“ povodně v nejrůznějších koutech naší krásné vlasti. A následky jsou děsivé. Člověk si klade otázku, proč je tomu tak? Dá se s tím vůbec něco dělat? Něco určitě ano.

Jednou z možností je pozdržet přívaly vod hned na začátku jejich cesty, tedy v horách, prodloužit dobu, po kterou budou odtékat do velkých řek, a tím také snížit výšku jejich povodňové vlny. Proto, aby se voda v horách zadržela, můžeme budovat přehradu nebo suché poldry (jakési prázdné nádrže, které se naplní až při velké vodě). Jinou možností je změnit způsob úpravy potoků tak, aby z nich voda odtékala pomaleji a měla k dispozici širokou nivu, do které se může bezpečně rozlévat.

Kněhyňský potok jako příklad

Jenže v historii Beskyd je zřetelná snaha o ochranu majetku „pobřežníků“ právě opačným způsobem. Tedy opevněním břehů, narovnáváním koryt a co nejrychlejším odvodem vody z území. Jedná se o zaběhlou praxi a vlastně ani nikdo od vodohospodářů neočekává jiný postup. Že je třeba ochránit stavby a majetek kolem toků je zřejmé. Je ale možné alespoň na místech bez přímého ohrožení staveb použít jiné postupy? Právě takovým „experimentem“ je úprava části koryta Kněhyňského potoka na Prostřední Bečvě. V roce 1997 zde povodeň v úseku asi 300 metrů zcela zničila původní lichoběžníkové opevnění, potok přelozil své koryto, přinesl obrovské množství štěrku a boční erozi se zakousl do okolních lesních pozemků. Právě

v tomto úseku byla provedena alternativní úprava, spočívající v poskytnutí široké nivy, rozdělení toku na hlavní a odlehčovací koryto, zpevnění zaplavované nivy pomocí vegetace a dočasné usměrnění toku dřevěnými prvky. Zároveň zde vznikly brody, tůně, úkryty pro vodní živočichy a prostředí pro dnes již vzácné druhy štěrkových náplavů.

Další povodeň prověřila úpravy

Posud tedy samá pozitivita. Jak ale bude fungovat opatření při povodni? Vždyť se jedná o první takovou úpravu ve flyšovém horském pásmu. Ani ve světě nejsou odzkoušeny vzory, ze kterých by bylo možno čerpat. Kolaudace stavby proběhla v roce 2004. První větší voda v roce 2007 územím bezpečně prošla. Po letošní květnové vodě však jsou patrné změny. Část hlavního koryta je zašterkovaná, voda obtekla některé dřevěné stabilizační prahy, jsou zde patrné i počátky boční eroze. Po vyhodnocení bylo zjištěno, že voda z území odnesla více štěrku, než v něm nově usadila. Jinými slovy. Tok se vyvíjí, je dynamický, avšak stále bezpečně zůstává ve vyhrazeném prostoru své nivy. Stejně tak nedošlo k poškození navazujících klasických úprav nad a pod tímto úsekem.

V následujícím období se tedy předpokládají drobné korekce stabilizačních prvků (odstranění nefunkčních dřevěných prahů, případně položení několika větších kamenů k usměrnění proudu). Nadále se bude sledovat vývoj a funkčnost úpravy tak, aby bylo možné výsledky zobecnit a dobré zkušenosti využít i na jiných místech Beskyd.

František Jaskula (Správa CHKO Beskydy)

1997 - původní upravené koryto Kněhyňského potoka bylo lichoběžníkového tvaru a sloužilo především k rychlému odvedení vody z krajiny, po povodni v roce 1997 však bylo kamenné opevnění zcela zničeno a tok si našel novou trasu.

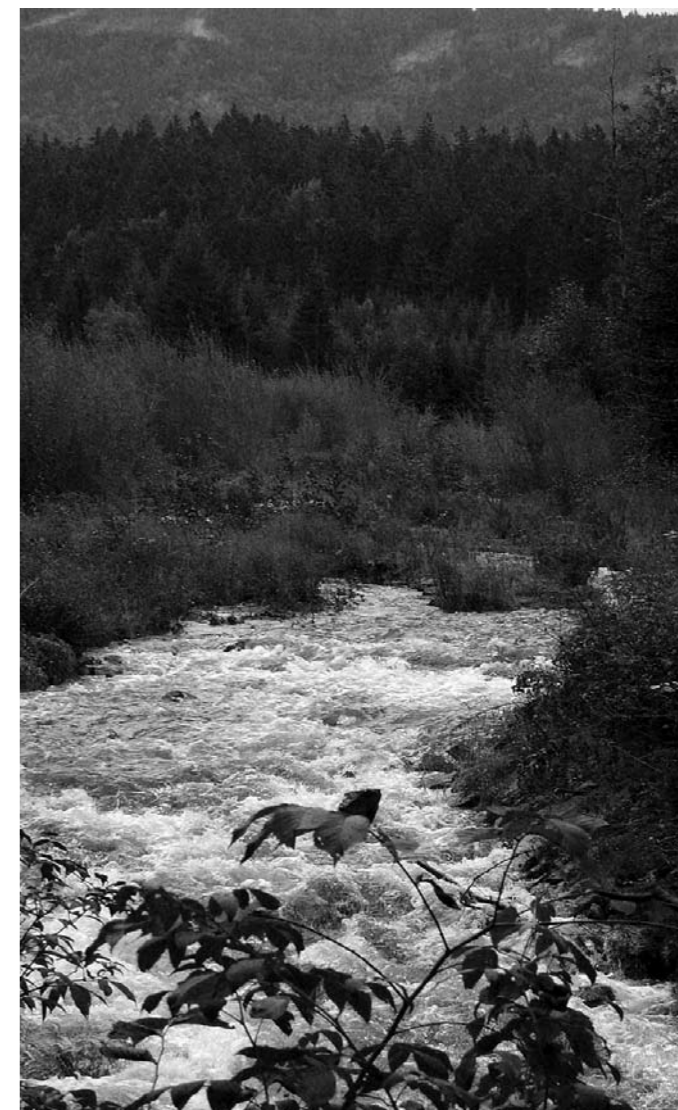
2003 - stav před zahájením revitalizačních úprav koryta. Štěrkové koryto bylo nestabilní a potok ohrožoval sousední pozemky a stavby.

2003 - součástí revitalizace bylo vytvoření údolní nivy, kde se může bezpečně rozlít povodňová vlna.

2006 - porosty mladých vrb a olší začínají zpevňovat břehy.

2007 - při větší vodě prokázaly břehové porosty svou funkčnost.

2010 - po povodni je patrná na části úpravy boční eroze, koryto se přirozeně vyvíjí v poskytnutém prostoru údolní nivy.

2010 - na části hlavního koryta došlo k pohřbení dřevěných stabilizačních prahů štěrkovými náplavami.

NPP Skalická Morávka

V blízkosti severní hranice Chráněné krajinné oblasti Beskydy je na více než pětikilometrovém úseku řeky Morávky od roku 2007 vyhlášena Národní přírodní památka (NPP) Skalická Morávka.

Toto rozsáhlé území (102 hektarů) náleží do okresu Frýdek-Místek a zasahuje území pěti obcí (Frýdek-Místek, Raškovice,

Nošovice, Nižní Lhoty, Vyšní Lhoty). Území je součástí Evropsky významné lokality Niva Morávky.

Národní přírodní památka chrání přirozený divočící tok řeky ve šterkových náplavech. Takových typů toků jsou v České republice už jen poslední zbytky. Řečiště je mělké a široké, vytváří se zde šterkové lavice, které jsou odděleny říčními rameny. Při zvýšeném průtoku vody dochází k přesunování šterkových náplavů a při povodních se koryto řeky může posunout až o stovky metrů.

Řeku obklopují zachovalé lužní lesy, nejrozsáhlejší jsou jasanolšové luhy. Na divočící říčce s náplavy je vázána řada vzácných druhů rostlin a živočichů. Mezi stromy najdeme i vzácnou vrbu lýkocovou, z keřů zde obývá jednu z posledních lokalit kriticky ohrožený židovíník německý. Z dalších vzácných rostlin je to například přeslička různobarvá nebo třtina pobřežní.

Šterkové náplavy jsou jedinečným životním prostředím různých druhů bezobratlých živočichů, zejména brouků a pavouků (např. slíďáci). Dva druhy pavouků zde byly nalezeny poprvé v rámci celé republiky. Pouze zde byla v ČR objevena také saranče marše Türkova.

Mezi další ohrožené živočichy patří rak říční, mihule potoční nebo vranka pruhoploutvá.

Z vzácnějších druhů ptáků se zde vyskytuje například volavka bílá, písík obecný, kulík říční a ledňáček říční. Skalickou Morávku obývá také vydra říční.

Pro ochranu území je důležité zachovat přirozený dynamický vývoj říčky. Ačkoliv se to na první pohled nezdá, řeka Morávka trpí nedostatkem šterků. Příčinou je soustava vodních děl výše proti proudu a hrazení bystřin v horních částech povodí. Vystává tu velké nebezpečí zařiznutí toku do měkkých podloží vrstev. To by mělo za následek pokles hladiny spodní vody v okolní krajině a zánik unikátních stanovišť a na ně vázaných životních forem. Proto je také důležitá ochrana šterkových náplavů před těžbou.

Je také nutné v korytě ponechat mrtvé dřevo na stojato i ležící, které je významným životním prostředím pro vzácné organismy.

Na celém toku Morávky dochází k zarůstání nepůvodními druhy rostlin, především křídlatkou a netýkavkou žláznatou. (Tyto rostliny jsou v současné době systematicky likvidovány – viz www.life-moravka.cz).

Z Plánu péče o NPP Skalická Morávka 2010–2018 (návrh) zpracovala Petra Kutílková, doplnil Petr Chytil

NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA SKALICKÁ MORÁVKA

písík obecný

letecký pohled na divočící tok Morávky

židovíník německý

vydra říční

vranka pruhoploutvá

šterkové náplavy v NPP Skalická Morávka

VYSKYTLA SE FÁMA...

Potkal jsem známého rybáře a ten na mne vyrukoval s otázkou, proč byly do NPP Skalická Morávka vysazeny další dvě vydry, když už teď je tam málo ryb? Když jsem se ho ptal na zdroj této informace, sdělil mi jméno někoho z rybářské organizace. Doporučil jsem mu, ať se dotyčného zeptá, kde se k dané informaci dostal. Nelze sice vyloučit, že někdo z vlastní vůle a v rozporu se zákonem o ochraně přírody a krajiny tyto vydry do Morávky vypustil, je to však nepravděpodobné.

Vydra a ryby

Vydra říční, stejně jako jiní živočišové živíci se rybami, je součástí přirozených ekosystémů. A bylo tomu tak i v minulosti (neberme v úvahu jiné druhy zavlečené do krajiny člověkem). Přesto jsme my, lidé zdědili rybnaté řeky a potoky. (Mimochodem je až s podivem s jakou samozřejmostí přijímáme fakt, že rybářská sdružení vysazují do řek a potoků ryby, aby tam nějaké vůbec byly. A nenapadne nás při tom, že se jedná o zcela umělou činnost, která vlastně jen dokládá žalostný stav říční sítě v ČR).

Příčina úbytku ryb musí být tedy jinde. Nemůžeme hovořit ani o přemnožení

některého druhu predátora. Jednak je to pojem velmi nejasný a jednak i zde funguje rovnováha a poklesne-li stav kořisti, klesá stav dravce. Jednoduše řečeno, na vině je celkový stav říčního ekosystému, za který jsme ovšem odpovědní my lidé, ať již přímo nebo zprostředkovaně.

Úkryty pro pstruhy

Pstruh potoční – hlavní hospodářsky významná ryba Morávky, je typický druh, který potřebuje úkryty tvořené velkými kameny a naplaveným dřevem. Podíváme-li se dobře na strukturu říčních šterků Morávky (kromě toho, že jich je málo, byť se to na první pohled nezdá), zjistíme, že se jedná o šterky jemné až střední frakce. Velkých balvanů zde není,

občas při povodni jsou odhaleny nějaké z hlubších, starších vrstev šterku. Tak si můžeme udělat představu, jak řečiště Morávky vypadalo dříve. Soustava vodních děl a hrazení zbytku povodí omezuje jak vlastní tvorbu potřebných šterků a balvanů, tak jejich přísun do Skalické Morávky. Většina dřeva z koryta je rozebrána místními obyvateli a dlouhodobě nízké stavy vody, (kdy velký podíl vody je po většinu roku odváděn žermanickým přivaděčem mimo povodí Morávky), má za následek, že pokud zde i existují nějaké úkryty, jsou dlouhodobě nad vodou, tedy nevyužitelné. Rovněž teplota vody vytékající z přehrady a látky v ní obsažené mají vliv na stav a chování rybí obsádky.

Dá se předpokládat, že zde fungují i další faktory a pracují souběžně, jejich úplný výčet není cílem této poznámky. Ta měla ukázat, jak jednoduché a zkratkovité je „svalovat“ vinu na někoho (něco) jiného – v tomto případě vydru a toho, kdo ji údajně vysadil a přitom nevidět značné a dlouhodobé ovlivnění ekosystému řeky námi lidmi.

Petr Chytil (Správa CHKO Beskydy)

NOVÉ PAMÁTNÉ STROMY

V průběhu letošního roku byly Správou CHKO Beskydy na třech místech v Obci Velké Karlovice vyhlášeny nové památné stromy.

Po dohodě s Obcí Velké Karlovice byly na obecních pozemcích vyhlášeny za památný strom Lípa u Karlovského muzea a Lípy na Machůzkách. Lípa u muzea je velmi mohutný a dominantní jedinec, který společně s dřevěnými stavbami místního muzea

lípa u Karlovského muzea

vytváří harmonický celek. Podle místních byla lípa vysazena v roce 1754 při vysvěcení kostela.

Lípy na Machůzkách jsou dva vzrostlé stromy značného stáří, rostoucí u silnice Vsetín – Velké Karlovice – Makov. Mezi stromy stojí dřevěný kříž. Lípy prý byly vysazeny v roce 1753 na památku bitvy svedené v roce 1733 o hranici mezi Moravou a Uhrami.

Dále, na základě žádosti vlastníka pozemku paní Ing. Kateřiny Szabo, byl vyhlášen Památný strom Lípa Na Sihle. Strom je nedílnou součástí kulturní památky – zemědělské usedlosti Na Sihle tvořené sroubenými objekty, které tvoří hospodářský celek (obytné budovy, stodola a chlév). Lípa vyniká také svým vzrůstem a věkem.

Lípa u muzea a Lípy na Machůzkách již byly v minulosti ošetřovány prostřednictvím Správy CHKO Beskydy z Programu péče o krajinu (ořez suchých a polámaných větví, ošetření dutin, instalace statických vazeb). Po sněhové kalamitě z října loňského roku byl proveden opět zdravotní a bezpečnostní řez. Památné stromy jsou chráněny zákonem, nesmí se poškozovat a ničit. Veškeré zásahy do památného stromu, včetně jeho ošetřování lze provádět jen se souhlasem Správy CHKO Beskydy.

Jaroslav Müller (Správa CHKO Beskydy)

památný strom	obvod kmene (cm)	výška (m)	odhad stáří (let)
Lípa u Karlovského muzea	505	27	255
Lípy na Machůzkách	595	33	260
Lípa Na Sihle	435	30	200

PLOTY, PLOTY A ZASE PLOTY

„Plot či oplocení je volně stojící stavba, která má za úkol zabránit nebo omezit pohyb přes nějakou hranici. Na rozdíl od zdi má mnohem jednodušší konstrukci. Zeď je postavena z kamene nebo betonu a zabraňuje nejenom pohybu ale i průhledu“. Tak definuje plot otevřená webová encyklopedie WIKIPEDIA.

Co vlastně chráníme?

Vymezování určitého teritoria je obecnou vlastností každého živého organismu. Své teritorium vymezují tedy i lidé... Pravěcí lidé byli nuceni zabezpečit svá sídla před dravou zvěří i před nájezdy nepřátel. Tak vznikaly první kamenné ohrady, hliněné valy a během vývoje lidstva další důmyslné stavby, které můžeme obdivovat např. v podobě hradeb dodnes. Tato snaha chránit sebe sama společně s majetkem nás dovede až k současnému stavu rozdělené a dělené krajiny měst i venkova. S rozvojem sídel, s každou nově realizovanou stavbou tak vznikají i další ploty a bariéry. Je zvláštní, že potřeba takto chránit majetek se u nás tak rozmohla. Chráníme se různě,

ale hlavně důkladně. Co kdyby zaútočila dravá zvěř, či zdivočelá tlupa nájezdníků. Ochrana je důležitá hlavně na venkově, kde je riziko útoků pravděpodobnější. Zřejmě proto se ve venkovském prostoru stále častěji objevují stavby vysokých neprůhledných dřevěných plotů, masivních kamenných nebo kamenem obložených zdí, kovaných plotů zdobených (?) špičatými hroty v kombinaci se zděnými sloupy apod. Jako vzpomínka na doby minulé nás nepřekvapí ploty z podivuhodných plechových částí, které nejsou, co se týká materiálu tak pevné a odolné, jako ty současné, ale zato jsou opatřeny nátěry tak křiklavých barev, že dokonale vyděsí a zastráší jakéhokoliv útočníka.

Ale proč je vůbec potřeba stavět ploty?

Zdá se, že naši předkové měli jiné zkušenosti, když svá obydlí „vymezovali“ pouze dřevěnými plůtky bez podezdívky, svá stáda oveček chránili jednoduchým dřevěným hrazením a už vůbec se neuchylovali k ohrazování lesů, rybníků a potoků, tak, jak to dělají někteří majitelé nemovitostí dnes. Krajina bez plotů a zdí, krajina, kterou stále obtížněji na-

chážíme, na nás působí harmonicky, klidně a malebně. Jedná se zcela jistě o formu kulturního dědictví. Stavbami plotů krajinu zneprůchodňujeme a z pohledu vnímání ji „svazujeme“ – omezuje (viz definice).

Zkusme se tedy zamyslet nad smyslem budování stále větších „obránných valů“, které nám sice mohou dodávat pocit bezpečí, ale zároveň umrtvují mezilidskou komunikaci a především zásadním způsobem krajinu mění a znehodnocují.

Stavby plotů vyžadují povolení příslušného stavebního úřadu. Jedním z podkladů žádosti o stavbu plotu je i závazné stanovisko orgánu ochrany přírody (Správa CHKO, odbor životního prostředí). Legislativa ČR neukládá povinnost pozemek plotit s výjimkou případů, kdy se na pozemku provádí činnost, která obtěžuje sousedy.

Jana Svobodová (Správa CHKO Beskydy)

KDO VÁM PORADÍ

Potřebujete vyřídit stavební povolení nebo získat výjimku k pořádání cyklistického závodu? Nevíte, na koho se na Správě CHKO Beskydy obrátit? Protože za posledního půl roku došlo k menším změnám v rozdělování žádostí, přinášíme Vám kratičký přehled toho nejdůležitějšího:

Stavební činnost a územní plány	Ing. Karel Vrátný, Jaroslava Turková, Jana Svobodová, Ing. Jana Pnioková
Úpravy vodních toků, povodňové škody a vodoprávní řízení	Mgr. Martin Poloha a Bc. Miroslav Kubín
Výjimky pro vjezdy vozidel mimo silnice	Mgr. Jan Petřvalský
Územní systémy ekologické stability, kácení dřevin a hodnocení realizace projektů z dotačních programů	Ing. Jaroslav Müller
Výzkum a hodnocení stavu maloplošných chráněných území	Mgr. Aneta Valasová
Geologie, práce s veřejností, sport	Ing. František Šulgan

Další informace si můžete vyhledat na stránce www.beskydy.ochranaprirody.cz v části „O Správě“ nebo stačí zavolat na linku 571 654 293 a pracovnice podatelny Vám ráda poradí.

František Jaskula (Správa CHKO Beskydy)

LOKALITA HUTĚ

Ročně Správa CHKO Beskydy uzavírá přes 200 smluv s lidmi, s jejichž pomocí se daří každý rok zachránit více jak 400 ha luk a pastvin, ošetřovat vzácné druhy dřevin v lesích a likvidovat nepůvodní rostliny kolem vodních toků. Vše se děje díky dotačním příspěvkům z Programu péče o krajinu (MŽP).

Loučka s výskytem prstnatce májového, která byla kdysi skládkou dřeva, je dnes lokalitou, která počtem a hustotou této rostliny patří k nejbohatším v Beskydech. Na ploše přibližně 0,25 ha zde můžeme najít několik stovek zdatných jedinců této vzácné orchideje spolu s dalšími běžnými mokřadními druhy rostlin. Území se nachází na okraji lesa, po levé

straně hlavní komunikace vedoucí ze Starých Hamrů do Ostravice.

S údržbou této jedinečné lokality se počalo v roce 2004 z podnětu pana Jaroslava Obra, lesníka ze Starých Hamrů, který je zároveň dobrovolným strážcem ochrany přírody. Nejprve bylo nutno odstranit z plochy náletové dřeviny a křoviny, které se zde hojně rozrůstaly. V následných letech dochází k pravidelnému ručnímu kosení na konci léta, po vysemenění chráněného prstnatce májového. A že se mu daří...! O tom svědčí stovky zdatných kvetoucích jedinců vytvářejících každoročně nádherně fialový koberec na počátku měsíce května.

Dana Morcinková
(Správa CHKO Beskydy)

prstnatec májový

CO SE V KRAJINĚ Povedlo...

VALAŠSKÁ KRAJINA NA SOLÁNI

Je možné zasahovat do krajiny malebného Soláně tak, aby nebyly rušeny její krajinné, architektonické a přírodní hodnoty? Lze navázat na historii, psanou tvrdým životem místních lidí a podtrženou působením zdejších malířů? V rámci projektu "Galerie v přírodě, valašská zahrada a valašská krajina na Soláni" vytvářela nové krajinné prvky firma Ing. Jiřího Kovaříka z Rožnova p. R. Byly přeneseny kameny z hromadišek zapomenutých kdesi hluboko v lese a na mezích a okrajích remízků byla vysypána hromadiska nová. Na několika místech vznikla posezení – materiálem je pouze dřevo a kámen. Nezpevněné, přírodní zídky slouží jako závětrí pro lidi i jako domov pro ještěrky a plazy. U starodávného hostince Čartáku rostou dva mladé jasanů – aby časem nahradily staříkové stromy nad nimi. Na původním místě, při cestě na Tanečnici, byla vztyčena kopie smírčího kříže. Bylinková zahrádka u Čartáku s popisky rostlin dává i trochu poučení. Konec konců – posuďte sami.

... A CO SE NEPOVEDLO

PŘÍRODO – UHNI!

Cyklostezka se buduje v údolí Vsetínské i Rožnovské Bečvy, údolím Ostravice i Lomné. Trasy se vinou podél řek, cyklisté si libují nad hladkým povrchem stezky i blahodárným stínem stromů. U řeky je stále živo. Ráno se vodou brodí čáp černý, celý den nad řekou přelétají skorci, v tůňkách se skrývají kuňky a skokani. Večer proplouvá řekou vydra. Co už mnozí z nás nevidí, ale jen tuší – ve starých stromech žijí různí tesaříci, v korunách i dutinách hnízdí sýkory, strakapoudi, brhlíci...

Zatímco někde se daří hledat alternativy trasy tak, aby co nejméně zasáhly do přírodně cenných břehových porostů, jinde vedou cesty přes mrtvoly. Doslova. Tak byla přes upozornění Správy vybagrována hnízdní nora ledňáčka říčního na Rožnovské Bečvě i s letu neschopnými mláďaty. Stále vzácnějšímu ledňáčkoví říkáme "létající drahokam". - Tedy jen dokud nám nepřekáží v investici.

P.S.: S prováděcí firmou je vedeno řízení o pokutě.

Marie Popelářová (Správa CHKO Beskydy)

MÁME SE BÁT ZMIJE?

Z hadů se v CHKO Beskydy vyskytují užovka obojková, užovka hladká a zmijs obecná. Z těchto druhů vzbuzuje obavy veřejnosti zmijs obecná. Téměř každoročně se v médiích objevují úvahy o přemnožení zmijs, ať už v Beskydech nebo v jiné oblasti.

V naší přírodě však není důvod, proč by mělo dojít k populační explozi zmijs. Naopak zmijs na mnoha místech vymizely a dále mizí kvůli změnám prostředí. Na vině jsou meliorace a další úpravy v krajině, zástavba, ale i chemizace zemědělství a lesnictví. Zprávy o přemnožení zmijs zřejmě spíše souvisí s tím, že lidé se v létě při rekreaci v přírodě, sběru borůvek a hub pohybují právě v podhorských a horských lokalitách, kde se ještě zmijs vyskytují. Následně se pokusíme odpovědět na otázky občanů i médií časť adresované Správě CHKO Beskydy:

Je zmijs nebezpečná?

Zmijs obecná je plachý had, který na člověka sám neútočí. Zmijs je hluchá, proto ji můžeme nečekaně překvapit. Tehdy může být nebezpečná. Dotkneme-li se jí za této situace, brání se domnělému útoku. Pro zdravého člověka není uštknutí zmijs nebezpečné. Rizikovou skupinou jsou lidé s nemocným srdcem, alergií a malé děti. Každopádně je vhodné po uštknutí zmijs vždy vyhledat lékaře.

Jak se chovat při setkání se zmijs?

Pokud zmijs uvidím před sebou vyhřívát se na zemi, opatrně ji obejdu a pokračuji v cestě. Při pohybu mimo chodník nebo cestu, např. při hledání hub, si obuju pev-

nou obuv a kalhoty s dlouhými nohavice-mi. Jsem-li nalehko, v sandálech a krátkých kalhotách, o to více dávám pozor, kam šlápnu. Zjistíme-li zmijs na zahradě nebo se k nám dostane do stavení (např. spadne do sklepa apod.), oznámíme případ Správě CHKO Beskydy nebo místně příslušnému orgánu ochrany přírody (mimo CHKO). K provedení odchytu hada zavoláme hasiče, případně pracovníky záchranné stanice v Bartošovicích u Nového Jičína. Na Rožnovsku se lze obrátit i na Městskou policii v Rožnově pod Radhoštěm, která má vyškolené pracovníky a k dispozici i zařízení potřebné k odchytu hadů.

Čím je zmijs v přírodě prospěšná?

Zmijs obecná je součástí našeho přírodního bohatství, je jedním z článků ekosystému, kde přispívá k přírodní rovnováze. Živí se drobnými živočichy, loví především hlodavce. Novorozené zmijs se živí drobným hmyzem. Dospělá zmijs ročně uloví 50–80 myší.

Je zmijs chráněná?

Zmijs obecná (*Vipera berus*) patří mezi zvláště chráněné druhy živočichů podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a podle prováděcí vyhlášky č. 395/1992 Sb. je zařazena do kategorie „kriticky ohrožené druhy“. Fyzické osobě, která usmrtí zmijs nebo způsobí její úhyn zásahem do jejího životního prostředí, hrozí podle § 87 odst. 3 zákona pokuta až do výše 100 000 Kč, v chráněném území až 200 000 Kč. Právník osobě nebo fyzické osobě při výkonu podnikatelské činnosti hrozí za totéž podle § 88 odst. 2

zákona pokuta až do výše 2 000 000 Kč.

V minulosti kolovaly zvěsti, že ochránaři po Valašsku vysazovali zmijs. Je to pravda?

Tyto zprávy se samozřejmě nezakládají na pravdě. Odkud by ochránci přírody zmijs brali a proč by je vysazovali do území, kde tito hadi odedávna trvale žijí? Uvedené povídačky vznikají nejspíš z hlouposti, neznalosti nebo ze škodolibosti. Podobně působí např. dotaz, adresovaný nedávno na správu CHKO, že v jisté zahradě byla viděna za posledních pět let už druhá zmijs a zda tedy nejsou přemnoženy. Prostě zmijs jsou v Beskydech odedávna doma, vyskytují se zde i v současnosti a je zcela normální, že je občas můžeme v přírodě vidět.

Na závěr je třeba připomenout, že zmijs může být zaměněna za užovku hladkou. Ta se na Valašsku vyskytuje v podobném prostředí a má na těle kresbu, která při zběžném pohledu může připomínat zmijs. Užovka hladká (*Coronella austriaca*) – jako všechny užovky – není jedovatá a na území České republiky je, stejně jako naši ostatní plazi, chráněná. Na rozdíl od zmijs je mnohem hojnější a méně plachá. Většina hlášení o výskytu zmijs v blízkosti lidských obydlí ve skutečnosti patří této užovce.

(Informace byly zveřejněny také v týdeníku Jalovec, 4. 8. 2009)

RNDr. Dana Bartošová (Správa CHKO Beskydy)

zmijs obecná

užovka hladká

HISTORIE...

MÍSTO ZVANÉ „ŠANCE“

194 smazaných čísel popisných. 1 500 obyvatel vysídleno, často bez adekvátní náhrady. Zlikvidované obchody, pošta, nádraží, ubytovací hostince, hotel, kino... Zničení desítek hektarů polí, luk a pastvin. Konec železničního spojení. Správní rozdělení obce na dvě části. Dlouhodobé ustrnutí života v obci. – To vše si vyžádala jako svou oběť stavba přehrady Šance ve Starých Hamrech v letech 1964 – 1969. Výčet nevratně zaniklých fenoménů doplňují i přírodovědné údaje: zatopené největší rašeliniště v Beskydech zvané Hutě – Kravenec. Na 1,5 hektarech rostly rašelinné kytky, které tímto na území Beskyd vyhynuly nebo je dnes najdeme jen velmi sporadicky – kyhanka sivolistá, klikva bahenní, suchopýr pochvatý, ostrice chudokvětá... Aby rašelinný substrát nezneškodil pitnou vodu v přehradě, bylo celé rašeliniště vytěženo.

...A SOUČASNOST

PŘEHRADA

Zdroj pitné vody pro Ostravsko. Nádrž dlouhá 7,6 km o ploše 336 ha. 65 metrů vysoká kamenná hráz, 342 m dlouhá. Zadržuje až 60 miliónů m³ kvalitní vody. Rozmach těžkého průmyslu a stěhování do aglomerace Ostravska vyvolaly nutnost zajištění základní lidské potřeby – dostatečných zdrojů pitné vody. (Mimo to má přehrada sloužit také jako protipovodňový prvek.) V Beskydech postupně od 60. let vznikly tři takové přehrady – Morávka, Šance a Stanovnice. Lidé i krajina museli ustoupit. Beskydy se také staly „chráněnou oblastí přirozené akumulace vod“. Doma otočíme kohoutkem a automaticky teče voda. Je však dobré mít na paměti, že naším jediným zdrojem čisté vody stále zůstávají hory, prameniště, potoky, řeky a zdravá krajina kolem.

Marie Popelářová (Správa CHKO Beskydy)

STRÁŽCI NEJSOU JEN „ZELENÍ POLICAJTI“

Důkazy pro tvrzení v titulku podávají dobrovolní strážci CHKO Beskydy v hojně míře. Při svých pochůzkách pomáhají dobrou radou návštěvníkům našich hor, rozdávají lidem informační materiály, často se ujmou role průvodců.

Nezanedbatelná je ale i jejich přímá fyzická pomoc při péči o krajinu Beskyd. Téměř tradicí se stalo např. sečení polan v jádru asi nejčinnější beskydské rezervace - Mionší. Zdejší polany jsou pozůstatkem dávného pastevectví a také velmi cenným biotopem pro řadu rostlin i živočichů. No řekněte, kolik máme u nás horských luk obklopených pralesem?!

Letos se dobrovolníci sešli o prvních dvou srpnových víkendech, kdy ručně (křovinořezem a kosou) pokosili 1,24 ha luk. Zázemí pracujícím poskytla lovecká chata, postavená před 100 lety arcivévodou Bedřichem Habsburským (zlotřilý „markýz Gero“ z bezručových Slezských písní).

Další činností, do které se strážci zapojili, je údržba značení některých z 53 přírodních rezervací a přírodních památek v CHKO Beskydy. V tomto roce bylo obnoveno pruhové značení

a dřevěné hranečníky se státním znakem např. v NPR Mazák, PR Makyta, NPR Salajka, NPR Razula a všech PP a PR Vsetinských vrchů.

Jiří Lehký (Správa CHKO Beskydy)

STRÁŽKYNĚ BESKYD

V polovině května se poprvé rozezněl zvon Strážkyně Beskyd na pomezí Frenštátu pod Radhoštěm a Trojanovic. Tato zvonice symbolizuje nesouhlas obyvatel s těžbou uhlí v Beskydech. Iniciátorem stavby je občanské sdružení Naše Beskydy. Na stavbu zvoničky přispěli finančně či materiálně obce, spolky, firmy i jednotliví občané. Stavba vznikla svépomocí díky členům o. s. Naše Beskydy a dalším dobrovolníkům.

Zvon pochází z Halenkova a váží 30 kg. Kromě loga o. s. Naše Beskydy, znaku Frenštátu a Trojanovic obsahuje jména 37 měst a obcí, které se spojily proti těžbě v Beskydech. Na spodním okraji je vyřezán citát frenštátského rodáka Josefa Kaluse „Kdo hory mé haní, jako by mne haněl, kdo hory mé chválí, jak by se mi klaněl.“ Moderní design zvoničky je dílem architekta Kamila Mrvy.

Petra Kutílková (ČSOP Salamandr)
(upravená tisková zpráva ze zdroje:
www.nasebeskydy.cz)

DALŠÍ DVĚ ORLICE NAD BESKYDY

Na začátku srpna vypustili pracovníci ZO ČSOP v Novém Jičíně- záchranné stanice v Bartošovicích další dvě orlice Oravu a Petru. Celkem tak již bylo od roku 2006 vypuštěno do přírody 15 orlů skalních. Vypuštění orli jsou monitorováni díky vysílačkám, které mají upevněny na těle. Samice Orava má na sobě zatím nejmodernější satelitní vysílačku na solární energii. Repatriace orlů skalních v současnosti probíhá díky projektu „Návrat orla skalního do České republiky.“ V letošním roce se podařilo jednomu páru orlů také zahnízdit, zatím však bez vyvedení potomků.

Petra Kutílková (ČSOP Salamandr)
Zdroj: www.orelskalni.cz

ZÁKAZ-VJEZDU OPĚT JEDE...

„přijďte diskutovat na stránky o nelegálním motorismu nejen v Beskydech“

Internetové stránky www.zakaz-vjezdu.cz, které se věnují problematice ilegálního motorismu v přírodě, jsou opět v plném provozu.

Důvodem několikátýdenní přestávky byly rozsáhlé práce na jejich aktualizaci. Stránky prodělaly výrazné změny především v textové náplni, ale došlo i k dílčím změnám v jednotlivých záložkách i rubrikách, a to pro zajištění snadné orientace i příjemného prostředí.

Nově byla například na stránky umístěna fotogalerie protizákonného chování motoristů v přírodě. Oblíbená rubrika „vaše názory“ byla nahrazena rubrikou „diskuzní fóra“, kde bude možné zanechat názor výhradně k některému z uvedených témat. Provedených změn je mnoho a místo jejich vypisování je nejlepší, abyste stránky sami navštívili. Prosím vstupte:

Stránky jsou aktualizovány v rámci projektu „Jednotný informační a komunikační systém ochrany přírody v NUTS II Moravskoslezsko“, realizovaného s přispěním finančního nástroje Evropského společenství LIFE. Spolufinancováno Moravskoslezským krajem.

OVČÁCKÝ DEN V PRLOVĚ

Poslední červnová sobota byla v Prlově na Vsetínsku věnována ovčím a činností spojeným s jejich chovem. Konala se zde akce „Tradiční Valašsko, chov ovčí a produkce“. Návštěvníci si mohli prohlédnout plemena ovčí, ovčácké psy při práci nebo porovnat stříhání ovčí starým způsobem (nůžky) se způsobem novým (strojovým). Zájemci se mohli naučit zpracovávat vlnu před předemím a následně si předemím vyzkoušet, či si v něm dokonce zasoutěžit. Pohodovou atmosféru dokreslil také bohatý hudební program spolu s jehněčím a regionálními specialitami. Nezbyvá než dodat – nashledanou příští rok!

Štěpánka Konupková Kalousová (ČSOP Salamandr)

GOROLSKÉ SLAVNOSTI

Ve dnech 6.–8. srpna se v přírodním amfiteátru v Jablunkově rozezněla hudba různých národností. Konal se tu 63. ročník mezinárodního folklórního setkání „Gorolski Święto“. Kromě lidových souborů převážně z Česka a Polska zde například vystoupila také početná skupina hudebníků a tanečníků z Kostariky, která roztančila i diváky. V okolních dřevnicích předváděli řemeslníci tradiční zpracování a výrobu předmětů z proutí, dřeva, drátků, ovčí vlny a dalších materiálů. K ochutnání tu byla spousta gorolských specialit jako bachora, bigos nebo placki. Organizátorem akce je Místní skupina Polského kulturně-osvětového svazu v ČR a další subjekty.

Petra Kutílková (ČSOP Salamandr)

KRÁSNÁ – OBEC HOR A LESŮ

Otázky pro starostku obce, Ing. Pavlu Boháčkovou:

Co považujete za největší hodnotu krajiny ve vaší obci?

Je to v první řadě dominantní Beskyd – Lysá hora, dále nádherné lesy, čistá voda – potoky a říčka Mohelnice a vůbec doposud málo narušená příroda.

Jak by se krajina obce měla vyvíjet v budoucnu?

Určitě by měla zůstat v budoucnu krajina obce neporušená, tzn. co nejméně krajinu a přírodu narušit nevhodnou výstavbou. Obec by měla i nadále zůstat oázou klidu a čisté přírody.

Obec Krásná leží v severovýchodní části CHKO Beskydy v oblasti nejcennějších partií Moravskoslezských Beskyd.

Najdeme ji mezi vrcholy hor Travný (1203 m n. m.), Lysá hora (1323 m n. m.) a Kyčera (906 m n. m.), což má symbolicky připomínat také znak obce – tři smrky. Území obce je protkáno sítí potoků a říček, které ústí do řeky Mohelnice.

Na jejím katastru byly vyhlášeny dvě přírodní rezervace (PR Travný a PR Zimný potok) a jedna přírodní památka – Obidová. Obec Krásná je začleněna v rámci soustavy Natura 2000 do Ptačí oblasti Beskydy.

Přírodní rezervace Travný představuje rozsáhlé lesní území chránící bučiny různých vegetačních stupňů. Území je značně členité s hluboce zaříznutými horskými potoky. Byla zde nalezena řada vzácných druhů brouků, početný je také výskyt ptáků. Z těch vzácnějších území obývá například tetřev hlušec. Byla zde zjištěna i přítomnost velkých šelem – rysa, vlka a medvěda.

pohled na Travný z Lysé hory

Rozmanité mokřadní louky, olšiny i mechové bulvy nalezneme v Přírodní památce Obidová.

Z orchidejí se zde vyskytuje například krušík bahenní a prstnatec májový, z dalších silně ohrožených rostlin pak mečík střechovitý nebo rosnatka okrouhlostá. Obidová je vyhledávaným místem pro obojživelníky. Mezi ohrožené patří například kuňka žltobřichá a čolek horský.

Přírodní památka Obidová

Turisticky zajímavé jsou v Krásné trasy na Lysou horu a dále směrem na Visalaje a Bílý kříž nebo obhospodařovaná krajina s dřevnicemi na Zlatníku a Sihlách.

V okolí obce si také můžete projít Naučnou stezku Prameny Morávky, Gruň – Bílý Kříž nebo Lysá hora.

Petra Kutílková (ČSOP Salamandr)
Zdroje: materiály Obce Krásná a Správy CHKO Beskydy

BESKYDY – zpravodaj chráněné krajinné oblasti /Ročník VII, číslo 3/2010. / Vychází 2–4x ročně / Vydává ČSOP Salamandr (ČSOP Salamandr, Tvarůžkova 1805, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm, tel.: 571 656 456, e-mail: salamandr@salamandr.info, IČ 702 38 723) ve spolupráci se Správou CHKO Beskydy / Náklad 1000 výtisků. / Číslo vyšlo v září 2010 v Rožnově pod Radhoštěm. Zpravodaj je vtištěn na recyklovaném papíře / Tisk: PROprint, Český Těšín / Grafika: sumec+ryšková, Rožnov p. R. / NEPRODEJNÉ

Autoři fotografií: D. Bartošová, K. Brož, M. Dvorský, D. Hlisenkovský, P. Chytil, F. Jaskula, M. Konupka, P. Konupka, Š. K. Kalousová, B. Krupová, P. Kutílková, L. Madzia, J. Müller, T. Myslikovjan, J. Ovesný, M. Poloha, M. Popelářová, F. Šulgan, archiv AOPK ČR (Středisko Ostrava), archiv Obce Krásná

BESKYDY – zpravodaj chráněné krajinné oblasti je periodickou tiskovinou evidovanou pod MK ČR E 17444

Tento zpravodaj byl vtištěn v rámci projektu „Jednotný informační a komunikační systém ochrany přírody v NUTS II Moravskoslezsko“.

Projekt je realizován s přispěním finančního nástroje Evropského společenství LIFE. Spolufinancováno Moravskoslezským krajem.

